

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยจะมีพื้นฐานมาจากตัวบุคคลหรือพลเมืองทั้งนี้เพราะว่าทรัพยากรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางที่ดีหรือเลวก็คือพลเมือง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาสำคัญที่กรุงเทพมหานครกำลังประสบอยู่คือการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรในปี พ.ศ. 2490 กรุงเทพมหานครมีพลเมืองเพียง 0.8 ล้านคน พ.ศ. 2510 มีพลเมือง 2.6 ล้านคน พ.ศ. 2513 มีพลเมือง 2.9 ล้านคน พ.ศ. 2519 มีพลเมือง 4.5 ล้านคน แต่จากการสำรวจครั้งสุดท้ายของกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2527 ปรากฏว่าจำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครทั้งหมดมี 5,085,460 คน (เจนวิทย์ สิทธิคำวงศ์ 2527 : 985) การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากในกรุงเทพมหานครก็เพราะอัตราการเกิดและการอูรรอดของประชากรสูงกว่าอัตราการตายและสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยให้ประชากรเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีจนมีจำนวนมากเป็นที่น่าวิตกกังวลคือการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากการขาดแคลนงาน แห้งการศึกษ ขาดความสะดวกอื่น ๆ ในการครองชีพสมัยใหม่ในภูมิภาค สื่อมวลชนและความสะดวกในการเดินทางและการขนส่งก็เป็นเหตุสำคัญที่ช่วยเปิดหูเปิดตาและนำความคิดให้ชาวภูมิภาคแลเห็นและเข้าใจชีวิตแบบใหม่ในเมืองนั้นดีกว่าชีวิตแบบชนบท ความวิตกเหล่านี้เกิดจากการที่รัฐมุ่งพัฒนาสร้าง ความเจริญเฉพาะแต่ในกรุงเทพมหานคร (สวัสดิ์ กฤตรัชต์มณี 2516 : 134) จนกระทั่ง กรุงเทพมหานครกลายเป็นศูนย์รวมของความเจริญต่าง ๆ เป็นนครหลวง เป็นที่พึ่งของที่ทำกาาร รัฐบาลซึ่งรวมอำนาจสูงสุดในอันที่จะเปลี่ยนแปลงสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม

การที่พลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งนี้โดยการเพิ่มด้วยวิธีธรรมชาติและการอพยพของชาวชนบทเข้ามายังกรุงเทพมหานครทำให้เกิดผลเสียแก่กรุงเทพมหานคร เพราะกรุงเทพมหานครไม่ได้เตรียมการที่จะรับผู้ย้ายถิ่นเข้ามาให้เพียงพอ จึงเกิดปัญหาค้นต่าง ๆ เช่น ที่อยู่อาศัย เกิดแหล่งเสื่อมโทรม เกิดปัญหาค้นการประกบอาชีพ ปัญหาการให้บริการ

ค่าน้ำสาธารณสุขและการและปัญหาอื่นที่ศึกษามาอันสืบเนื่องมาจากความแออัดคับแคบของประชากร
ได้แก่ปัญหาความสะอาด น้ำเสีย อากาศเสีย ปัญหาการขาดแคลนที่เรียนและอื่น ๆ
ซึ่งมีปัญหากาง ๆ เหล่านี้ถ้าปล่อยไว้อย่างจะเกิดผลเสียหายและแก้ไขไม่ได้ในที่สุด (ไพฑูริย์
ช่างเรียน 2516 : 172 - 176)

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่ง เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของ
ประชากรในกรุงเทพมหานครก็คือปัญหาอาชญากรรมและปัญหาเยาวชน ซึ่งทุกประเทศถือว่าเป็น
ปัญหาสังคมที่ร้ายแรง อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครนั้นเนื่องมาจากสาเหตุหลาย
ประการ เช่น เกิดความบกพร่องทางกายหรือทางจิตใจ เกิดความสัมพันธ์ทางบ้านไม่ราบรื่น
และปัญหายาเสพติด เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแถลงว่า
ตั้งแต่ปี 2520 - 2526 ผลการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 18 ต่อปีหรือ
จำนวนคดีผู้ต้องหาเสพติดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 2,638 คน ภาคกลางมีคดีมากที่สุดโดยเฉพาะ
เขตชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร โดยมีคดีผู้ต้องหามากกว่าเฮโรอีน 2 เท่า อายุของผู้ต้องหา
ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 - 25 ปี (สยามจกหมายเหตุ 2527 : 534)

ดังนั้นเป็นที่น่าวิตกว่าประชาชนเหล่านี้อาจจะกลายเป็นอาชญากรได้ในอนาคต ดังนั้น
ทุกสถาบันทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญต่อประชากร เหล่านี้ด้วยการช่วยกันปลูกฝังและอบรม เกี่ยวกับ
ความเป็นพลเมืองดีให้กับเขาเหล่านั้น

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง
ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็คือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองหรือมีจิตใจแบบ
ประชาธิปไตย คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจะต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและ
มีความเชื่อมั่นในตนเอง (หินพันธ์ นาคะตะ 2519 : 18) ฉะนั้นการปรับปรุงคุณภาพ
ของพลเมือง เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพโดยวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาพลเมืองนี้ไว้
เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาลอกจกน้ให้บุคคลมีความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อจรรโลง
คานีเขมกั้งกล่าวในสังคมในคงอยู่ตลอดไปจึงเป็นสิ่งสำคัญ

นโยบายของรัฐบาลทุกสมัยที่ผ่านมาได้พยายามสร้างพลเมืองดีโดยมุ่งหวังให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือสร้างเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของชาติดังที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 ว่า

1. ให้ความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีระเบียบวินัย เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม
2. ให้ความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. ให้ความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว ต่อตนเอง (กองเผยแพร่การศึกษา 2520 : 2 - 3)

นอกจากนี้ยังมีนโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้วางวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้คนเป็นพลเมืองดีไว้ในข้อที่ 3 ว่า "เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองดี มีอาชีพ รู้จักคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ทำประโยชน์แก่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2526 : 4)

ดังนั้นจุดหมายปลายทางของการศึกษาคือการสร้าง "พลเมืองดี" ซึ่งคำว่าพลเมืองดีได้มีผู้ให้คำนิยามไว้หลายประการ เช่น

เฟ้นตัน (Edwin Fenton 1967 : 25) กล่าวว่าพลเมืองดีต้องเป็นผู้มีทัศนคติ และค่านิยมที่เหมาะสม นั่นคือเป็นผู้ที่พร้อมที่จะมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบต่อกระบวนการทางการเมือง มีความเชื่อมั่นในเกียรติภูมิของบุคคลยอมรับฟังคำโต้แย้งจากทุกด้าน มีทักษะและความสามารถในการแสวงหาความรู้ สามารถวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ เช่นสุนทรพจน์และการหาเสียง เป็นต้น เพื่อสามารถที่จะแยกสาระที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

ซี แอล บลูธ และซี เอช แม็คคลอร์ (C.L. Blough and C.H. McClure 1951 : 474 - 84) โศกกล่าวถึงพลเมืองที่ไว้ว่าพลเมืองที่จะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การดื่ม การหลับนอน การพักผ่อน การออกกำลังกาย เรื่องความสะอาดและสันตนาการ มีสติปัญญาดี ใฝ่ใฝ่การศึกษาอบรม มีสุขภาพจิตดี มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ ใช้จ่ายอย่างประหยัดและระมัดระวัง รู้จักสงวนทรัพย์สินทางกรรมชาติและการออมทรัพย์ รู้จักใช้ความสามารถพิเศษของตน เคารพเชื่อฟังกฎหมาย ช่วยเหลือรัฐบาล ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง เสียภาษีอากรด้วยความเต็มใจ รักษาสาธารณสมบัติและต้องมีบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา คือต้องยอมเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างได้ กล้าหาญ รักอิสระ กระตือรือร้น มีความเป็นมิตร ซื่อสัตย์ ทำงานไม่คั่งค้าง มีความคิดริเริ่ม มีการตัดสินใจที่ทำงานต่าง ๆ ได้ ควบคุมตัวเองได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับในความสามารถของผู้อื่น

คุณสมบัติของความ เป็นพลเมืองที่ดีตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมาสมควรจะปลูกฝังหรืออบรมแก่พลเมืองของประเทศโดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเรื่อยมาจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ และมีการปฏิบัติกันอย่างจริงจังด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพราะว่าการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต้องอาศัยความมีประสิทธิภาพ ความขยันขันแข็ง ความเป็นระเบียบ ความตรงต่อเวลา ความมีซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์สุจริต การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมและอื่น ๆ ของคนในประเทศ (วิบูลย์ วิเชียรโชติ 2510 : 59)

ค่ายแห่งนี้โรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งเพราะโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงเป็นสถาบันซึ่งมีความพร้อมกว่าสถาบันอื่น ๆ ในการสร้างพลเมืองดีให้แก่สังคม

เนื่องจากนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตในโรงเรียนและในสังคมกรุงเทพมหานคร ฉะนั้นโรงเรียนจึงมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและความสำนึกในการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมแก่นักศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษารอบคอบที่สัมพันธ์กับทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีของนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างในกรุงเทพมหานครนี้ กระตุ้นให้นักศึกษาได้แสดงทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีให้เราได้ทราบเพื่อ

จะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงซึ่งจะเป็นทางหนึ่งที่จะสร้างผลเมืองใหม่คุณภาพได้ตามเป้าหมาย เพราะนักศึกษาเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญที่จะทำให้ชาตินบ้านเมืองพัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้อย่างรวดเร็ว

องค์ประกอบที่ศึกษามี 2 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา ได้แก่ตัวแปรดังต่อไปนี้คือ การศึกษาของนิคมารคา อาชีพของนิคมารคา การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของนิคมารคา รายได้ของนิคมารคา สภาพการผสมรสของนิคมารคา จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านและองค์ประกอบด้านส่วนตัวของนักศึกษาได้แก่ตัวแปรดังต่อไปนี้คือ พื้นฐานความรู้สัทธิคณุษยชาติและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา รายได้ของนักศึกษา สภาพการผสมรสของนักศึกษา อายุของนักศึกษา ความเคร่งครัดในศาสนาของนักศึกษา ที่พักของนักศึกษปัจจุบัน องค์ประกอบดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับทอการ เป็นผลเมืองดังกล่าวคือ องค์ประกอบดังกล่าวนี้สามารถที่จะส่งผลหรือเป็นตัวพยากรณ์ที่ชนะการ เป็นผล เมืองดีได้ แต่ปัจจุบันพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นได้เบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ก็เป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับนโยบายของรัฐที่จะปลูกฝังให้คนเป็นผลเมืองดีจากเหตุผลดังกล่าวนี้แม้ เป็นเรื่องใหม่ยังไม่มีการวิจัยเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบดังกล่าวว่าเกี่ยวข้องกับที่ชนะการ เป็นผล เมืองดีหรือไม่ โดยใช้ นักศึกษาโรงเรียนสารพิศข่างในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา

เหตุผลที่เลือกประชากรศึกษาคั้งนี้จากโรงเรียนสารพิศข่างเพราะโรงเรียนสารพิศข่างจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน กล่าวคือให้บริการการศึกษาพิเศษแก่ประชาชนผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในโอกาสอันควรหรือให้การศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพในการทำงาน เพราะสาขาที่สูงขึ้น การให้การศึกษเป็นไปในรูปแบบหลักสูตรระยะสั้น เช่น หลักสูตรที่เปิดทำการสอนตาม โรงเรียนสารพิศข่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็น การศึกษานอกระบบโรงเรียน (เรื่องอุทิศ ชันศา 2527 : 171)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีของนักศึกษาโรงเรียนสารพิทักษ์
2. เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถทำนายทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีของนักศึกษาโรงเรียนสารพิทักษ์
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีของนักศึกษาโรงเรียนสารพิทักษ์

สมมุติฐานการวิจัย

ตัวแปรที่ผู้วิจัยคาดว่าจะส่งผลต่อตัวแปร เกณฑ์คือ

1. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา ได้แก่ตัวแปรดังต่อไปนี้คือ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา สภาพการสมรสของบิดามารดา จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้าน
2. องค์ประกอบด้านส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ตัวแปรดังต่อไปนี้คือ พื้นฐานความรู้สึกลึกซึ้งมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา รายได้ของนักศึกษา สภาพการสมรสของนักศึกษา อายุของนักศึกษา ความเคร่งครัดในศาสนาของนักศึกษา ที่พักของนักศึกษาปัจจุบัน

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีและสามารถช่วยกันทำนาย ทัศนคติการ เป็นพลเมืองดีได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนโรงเรียนสารพัดช่าง สังกัดกรม อาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 ซึ่งมีโรงเรียนต่าง ๆ 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร โรงเรียนสารพัดช่าง ธานีศรี โรงเรียนสารพัดช่างสีพระยา โรงเรียนสารพัดช่างนครหลวง สาเหตุที่ใช้โรงเรียน ในกลุ่มเดียวกันเป็นกลุ่มตัวอย่างเพราะโรงเรียนในกลุ่มเดียวกันมีการวัดและการประเมินผล โดยใช้หลักเกณฑ์อันเดียวกัน

2. ศึกษาเฉพาะตัวแปรต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

ก. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

1. การศึกษาของมิตามารคาของนักศึกษาจัดเป็นสี่ระดับ

1.1 ระดับประถมศึกษา

1.2 ระดับมัธยมศึกษา

1.3 ระดับอนุปริญญา

1.4 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2. อาชีพของมิตามารคาของนักศึกษาแบ่งออกเป็นเจ็ดกลุ่ม ได้แก่

2.1 รับราชการหรือหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ

2.2 ทำการเกษตรทุกประเภท

2.3 ค้าขาย เจ้าของกิจการต่าง ๆ

2.4 รับจ้าง เช่น ขับแท็กซี่ เลี้ยงสัตว์ ซ่อมเครื่องยนต์

2.5 ทำงานในบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ

- 2.6 ทำงานส่วนตัวและงานอื่น ๆ นอกเหนืออาชีพ
ที่กล่าวมา
- 2.7 ไม่มีอาชีพหรือถึงแก่กรรม
3. การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดาแบ่งออกเป็น
สามลักษณะ
 - 3.1 การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนแบบประชาธิปไตย
 - 3.2 การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนแบบเข้มงวดกวดขัน
 - 3.3 การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนแบบปล่อยปละละเลย
4. รายได้ของบิดามารดา
 - 4.1 1,000 - 2,000 บาท
 - 4.2 2,001 - 3,000 บาท
 - 4.3 3,001 - 4,000 บาท
 - 4.4 4,001 - 5,000 บาท
 - 4.5 5,000 บาทขึ้นไป
5. สภาพการสมรสของบิดามารดา
 - 5.1 อยู่ด้วยกัน
 - 5.2 แยกกันอยู่
 - 5.3 อื่น ๆ
6. จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้าน

ข. องค์ประกอบด้านส่วนตัวของนักศึกษา

1. พื้นฐานความรู้สีกตมบุษชาติและสิ่งแวดลัฒของนักศึกษา
จำแนกออกเป็น 2 แนว คือ

1.1 มองโลกในแง่ดี

1.2 มองโลกในแง่ร้าย

2. รายไดของนักศึกษา

2.1 1,000 - 2,000 บาท

2.2 2,001 - 3,000 บาท

2.3 3,001 - 4,000 บาท

2.4 4,001 - 5,000 บาท

2.5 5,000 บาทขึ้นไป

3. สภาพการสมรสของนักศึกษา

3.1 สมรสแล้ว

3.2 หย่า

3.3 โสด

4. อายุของนักศึกษา

4.1 15 - 20 ปี

4.2 21 - 25 ปี

4.3 26 - 30 ปี

4.4 31 - 35 ปี

4.5 36 - 40 ปี

4.6 40 ปีขึ้นไป

5. ความเคร่งครัดในศาสนา
6. ที่พักของนักศึกษาปัจจุบัน
 - 6.1 ชานเมืองซึ่งอยู่ห่างจากชุมชน
 - 6.2 ย่านการค้าที่มีผู้คนหนาแน่น
 - 6.3 บริเวณที่มีบ้านเรือนอยู่แออัด
 - 6.4 อื่น ๆ

สาเหตุที่เลือกตัวแปรดังกล่าวเพราะมีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนซึ่งแยกเป็นด้านต่าง ๆ ใดดังนี้

1. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา

โอกาส สะอาด ใค้ทำการวิจัยเรื่องมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการศึกษาของนิคามารคามีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีมากหรือน้อยของนักศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งตรงกับการวิจัยของสมจิตร วัฒนคลัง ที่ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" ในปี พ.ศ. 2513 พบว่านักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีโดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชายโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญและบิดาของนักเรียนหญิงซึ่งมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้นส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษามากกว่านิคามารคาของกลุ่มอื่น ๆ (โอกาส สะอาด 2518 : 39) จีรังลักษณ์ ศฤนตะลักษณ์ ใค้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษา" พบว่ามโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพของนิคามารคา (จีรังลักษณ์ ศฤนตะลักษณ์ 2520 : 55)

ผลการวิจัยของจีรังลักษณ์ ศฤนทะลักษณ์ในเรื่องเดียวกันพบว่า โน้ตค้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของบิดามารดาหมายความว่าไม่ว่าบิดามารดาจะมีรายได้สูงหรือต่ำก็ไม่มีผลต่อชนโน้ตค้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของบุตร

สมจิตร วัฒนคลัง ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าเด็กที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันย่อมจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความปลอดภัยมากกว่าที่บิดามารดาต้องแยกกันอยู่ในบางสภาพ เด็กบางคนต้องอาศัยอยู่กับญาติหรือคนรู้จักอาจจะมีความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าจะแสดงความคิดเห็นและถ้าครอบครัวใดมีบิดามารดาหรืออยู่ปกครอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมตัดสินใจหาร่วมกับทุกคนก็จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนและรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและเด็กจะได้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทความรับผิดชอบของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกครอบครัวคนหนึ่งอันจะก่อให้เกิดผลดีในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีได้อย่างแท้จริง (สมจิตร วัฒนคลัง 2515 : 63)

และผลการวิจัยของสมจิตร วัฒนคลังในเรื่องเดียวกันยังพบว่า ในด้านสภาพครอบครัวและการปกครองภายในครอบครัวของนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีต่างกัน อันที่จริงจำนวนพี่น้องของนักเรียนก็ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคโดยตรงในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนถ้าหากฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาตลอดจนความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นไปอย่างทั่วถึงและให้ความอบอุ่นแก่เด็กเพียงพอก็ไม่เกิดปัญหาแต่ในบ้านที่มีสมาชิกมากเกินไปและเด็กแต่ละคนได้รับความรักไม่เท่ากันเด็กได้เห็นความเหลื่อมล้ำค่าสูงมาตั้งแต่เด็กก็อาจจะเกิดความรู้สึกมีไม่พอใจและกลายเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ฉะนั้นบทบาทของบิดามารดาในการปกครองและความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้านจึงเป็นเรื่องที่นำให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง (สมจิตร วัฒนคลัง 2515 : 61 - 62)

วันเพ็ญ คำเมืองได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของพลเมืองดีในทัศนะของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดา

ของนักเรียนมีผลทำให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีของนักเรียนมีความแตกต่างกัน
 ผู้วิจัยเชื่อว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้กับเด็กเพราะลูก
 เป็นสมบัติที่พิเศษของพ่อแม่ พ่อแม่ทุกคนจึงมักจะแสดงความรักต่อลูกด้วยการมอบความเป็นห่วง
 เป็นใยด้วยการพยายามที่จะอบรมเลี้ยงดูอบรมลูกให้เจริญเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์
 ทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อที่จะได้เผชิญชีวิตข้างหน้าได้อย่างมั่นคง (วันเพ็ญ คำเมือง
 2522 : 56)

2. องค์ประกอบด้านส่วนตัวของนักศึกษา

วันเพ็ญคำเมืองได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของพลเมืองดีในทัศนะของ
 นักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้สึกต่อชนุชชาติและสิ่งแวดล้อมมีผล
 ทำให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีแตกต่างกันจึงอาจกล่าวได้ว่า ความรู้สึกต่อชนุชชาติ
 และสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมีความสำคัญต่อทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดี กล่าวคือ
 นักเรียนที่มองโลกในแง่ดีจะมีทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดี ดีกว่ามองโลกในแง่ร้าย
 (วันเพ็ญ คำเมือง 2522 : 57)

โอกาส สะอาด ได้ทำการวิจัยเรื่องมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็น
 พลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร พบว่าครอบครัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่
 คือร้อยละ 29.00 มีรายได้เดือนละ 500 - 1,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่อยู่ในขั้นต่ำ
 และมีเพียงร้อยละ 10.01 เท่านั้นที่มีรายได้เดือนละ 2,500 - 3,000 บาท ครอบครัว
 ของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 มีรายได้คิดเป็นร้อยละมากกว่าครอบครัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3
 และค่าเฉลี่ยมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 สูงกว่านักศึกษา
 ผู้ใหญ่ระดับ 3 เมื่อเป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่ารายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
 มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเพราะว่า เมื่อฐานะทาง
 เศรษฐกิจของครอบครัวดี โอกาสของสมาชิกภายในครอบครัวที่จะศึกษาเล่าเรียนแสวงหา
 ความรู้เพิ่มเติมก็มากขึ้น และทำให้ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี
 ที่ขึ้นด้วย (โอกาส สะอาด 2518 : 42)

สมจิตร วัฒนคลัง ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็น
 พลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า บริเวณที่พักอาศัยนักเรียนหญิงสายสามัญศึกษา
 ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบริเวณย่านการค้าที่มีผู้คนหนาแน่นในขณะที่นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ส่วนใหญ่
 อาศัยอยู่ในบริเวณชานเมืองแออัด การที่อาศัยอยู่ในบริเวณย่านการค้าซึ่งเป็นแหล่งที่มีการติดต่อ
 ค้าขายมีสาธารณูปโภค การสื่อสารคมนาคมเป็นไปอย่างกว้างขวาง นักเรียนที่อาศัยอยู่ในบริเวณ
 นั้นย่อมมีโอกาสได้พบเห็นและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากความเจริญก้าวหน้า ทำให้เกิดความ
 เฉลียวฉลาด มีโอกาสที่จะนำเอาความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อปรับตัว
 ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนไปไ้มากกว่า ในทางตรงกันข้ามผู้ที่อาศัยอยู่
 บริเวณชานเมืองแออัดมีความยากลำบากในการดำรงชีวิต สาธารณูปโภคไม่เพียงพอแก่
 ความต้องการมีการทะเลาะวิวาท แกร่งแย่งกัน ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดและพบว่าบริเวณสถาน
 เช่นนี้เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดสภาพของอาชญากรรมสูงที่สุด ฉะนั้นนักเรียนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้
 ต้องจำใจอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีหากไม่ได้รับการแนะนำให้ถูกต้องอาจจะมีแนวโน้มนำเอา
 ความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกนำมาใช้คือเป็นแบบแผนในการปฏิบัติอันก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมได้
 (สมจิตร วัฒนคลัง 2515 : 61 - 62)

วัลลภ พุ่มพวง ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็น
 พลเมืองดี พบว่าคะแนนเฉลี่ยของชายกับหญิงไม่แตกต่างกันในเรื่องค่านิยมและคำสอนในศาสนา
 กล่าวคือคนไทยในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากคือร้อยละ 92 เคยไปวัดเดือนละประมาณ 1 ครั้ง
 จนถึงเกือบทุกวันโดยร้อยละ 36 ไปวัดเดือนละประมาณ 4 - 5 ครั้งหรือทุกวันหรือวันหนึ่งเพียง
 ร้อยละ 8 ที่ปรกติไม่เคยไปวัดเลยซึ่งเป็นชายทั้งหมด เรื่องภารกิจที่ปฏิบัติเมื่อไปวัดคนไทย
 ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากคือร้อยละ 81 ไปวัดเพื่อทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารพระหรือไป
 ฟังเทศน์ (วัลลภ พุ่มพวง 2514 : 161 - 163)

โอกาส สะอาด ได้ทำวิจัยเรื่องมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา
 ผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร พบว่าคนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชายมีความรู้ความเข้าใจในการ
 ประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเหมือน ๆ กัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าคนในวัย
 ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมากพอสมควร เกิดการเรียนรู้
 อย่างถูกต้องจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้ให้นักศึกษาผู้ใหญ่มีความรับผิดชอบใน

ในหน้าที่ บทบาทของตนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิถีภาวะของคนมีความสำคัญต่อความรู้สึกลึกซึ้ง การแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในทางที่ดีหรือเลวได้ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเพศและอายุของนักศึกษาผู้ใหญ่ (โอกาส สะอาด 2518 : 39)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ทัศนคติการเป็นพลเมืองดี

3. ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดี ซึ่งผู้วิจัยศึกษาและประมวลมาจากทัศนคติของบุคคลต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับคุณสมบัติของพลเมืองดี ซึ่งปรากฏอยู่ในวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง สามารถแยกออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

3.1 เกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดีในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 หน้าที่ของตนเองและครอบครัว

3.1.1.1 การปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ

3.1.1.2 การมีวิจารณญาณในการตัดสินใจ

3.1.1.3 การรับผิดชอบต่อตนเอง

3.1.1.4 การพัฒนาตนเอง

3.1.1.5 การมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์

3.1.1.6 การทำงานตามความถนัดและความสามารถ

3.1.1.7 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.1.1.8 การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

3.1.2 หน้าที่ในฐานะสมาชิกของสังคม

3.1.2.1 การปฏิบัติตามและเคารพกฎหมาย

3.1.2.2 การรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการใช้เหตุผล

3.1.2.3 การคำนึงถึงสวัสดิภาพของส่วนรวม

3.1.2.4 การรับผิดชอบและการให้ความร่วมมือต่อส่วนรวม

3.1.2.5 การถวายความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์

3.1.2.6 การส่งเสริมความก้าวหน้าของชาติ

3.2 เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในชุมชน ชนบทชนบทนิยม ประเพณี และวัฒนธรรม

3.2.1 ความจริงใจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.2.2 ความตรงต่อเวลา

3.2.3 การรักษาความเป็นระเบียบ

3.2.4 การตระหนักถึงคุณค่าของชนบทชนบทนิยม ประเพณีและวัฒนธรรม

3.2.5 การยอมรับคุณค่าของผู้อื่น

3.2.6 การเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.3 เกี่ยวกับค่านิยมและคำสอนในศาสนา

3.3.1 ความซื่อสัตย์

3.3.2 ความมีน้ำใจนักกีฬา

3.3.3 การประหยัดและการออมทรัพย์

3.3.4 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และยึดมั่นในคุณค่าของความ
เป็นพลเมืองดี

- 3.3.5 การยืนยันในคำสอนศาสนา
- 3.4 เกี่ยวกับการ เมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย
 - 3.4.1 เกี่ยวกับการ เมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย
 - 3.4.2 การวินิจฉัยแสดงความคิดเห็นในข่าวสารและการ เมืองต่าง ๆ
 - 3.4.3 การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย
 - 3.4.4 ความสำคัญของการ เลือกตั้งตลอดจนใช้สิทธิในการ เลือกตั้ง
 - 3.4.5 การใช้สิทธิของชนร่วมรับผิดชอบในการปกครองประเทศชาติ
 - 3.4.6 ฐานะของพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบบประชาธิปไตย
 - 3.4.7 การใช้สิทธิเสรีภาพ
- 3.5 เกี่ยวกับทางค่านเศรษฐกิจ
 - 3.5.1 ความสำคัญของทรัพยากร
 - 3.5.2 การใช้ตลอดจนการสงวนรักษาทรัพยากร
 - 3.5.3 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
 - 3.5.4 ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. องค์ประกอบ หมายถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้
 - 1.1 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา แบ่งออกได้ดังนี้คือ
 - 1.1.1 การศึกษาของนิคมารค
 - 1.1.2 อาชีพของนิคมารค
 - 1.1.3 การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของนิคมารค

- 1.1.4 รายไคของบิคมารค
- 1.1.5 สภากการสมรสของบิคมารค
- 1.1.6 จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยูใ้บ้าน

1.2 องคประกอบคานสวนตัวของนักศีกษา

- 1.2.1 พื้นฐานความรู้ลึกละคณนุชชาติและสิ่งแวดล้ขของนักศีกษา
- 1.2.2 รายไคของนักศีกษา
- 1.2.3 สภากการสมรสของนักศีกษา
- 1.2.4 อายุของนักศีกษา
- 1.2.5 ความเครงครคในศาสนาของนักศีกษา
- 1.2.6 ที่พักของนักศีกษาในปัจจุบัน

2. การศีกษาของบิคมารค หมายถึงการศีกษาชั้นสูงสูลที่บิคมารคจบการศีกษามาของผูคขอแบบสขณดาม

3. อาชีพของบิคมารค หมายถึงอาชีพหลักที่ไ้รายไคประจำของบิคมารคของผูคขอแบบสขณดาม

4. เลียงคอบรมสั่งสอน หมายถึงการเลียงคอบรมสั่งสอนของพอแม่นักศีกษาผูคขอแบบสขณดาม

5. การเลียงคอบรมสั่งสอนแบบประชานิไคย หมายถึงลักษณะการเลียงคอบรมสั่งสอนที่บิคมารคปฏิบัติควยความยุติธรรม ไ้ความใจหรือเขมงวคกวคชนจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิเห็นของเท็กไ้ความรวมือตามโอกาสอันเหมาะสม

6. การเลียงคอบรมสั่งสอนแบบเขมงวคกวคชน หมายถึงลักษณะการเลียงคอบรมสั่งสอนที่บิคมารคกวคยเรื่องสวนตัวของเท็ก ยั้ยังการกั้รวและทำให้เกิดรู้ลึกละคณนุชคเมื่อแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

7. การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนแบบปล่อยปละละเลย หมายถึงลักษณะการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนที่เด็กถูกตามใจ เด็กรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับความเอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดา

8. บิดามารดา หมายถึงพ่อแม่ของนักศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

9. นักศึกษา หมายถึงนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสารพัดช่าง สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 ศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้นซึ่งเป็นการศึกษาตามรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน

10. ทัศนคติ เป็นพลเมืองดี หมายถึงสภาพความคิดเห็น ความรู้สึกของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการ เป็นพลเมืองดี

11. มองโลกในแง่ดี หมายถึงผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีความรู้สึกต่อมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อมใดคะแนนตั้งแต่ครั้งหนึ่งขึ้นไปถึงคะแนนเต็ม

12. มองโลกในแง่ร้าย หมายถึงผู้ที่ตอบแบบสอบถามความรู้สึกต่อมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อมใดคะแนนรวมทั้งแต่ครั้งลงมาถึง 1 คะแนน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่าเมืองคปรเกษมค่านใโขวางที่สัมพันธ์กับทัศนคติ เป็นพลเมืองดีของนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่าง
2. ทำให้ครูเข้าใจนักศึกษาคึยงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปคึยดี
3. ใค้ขณูลที่จะเสนอใ้กรมเจ้าสังกัดเพื่อผลักดันใ้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านหลักสูตรและขบวนการเรียนการสอนใ้เหมาะสม

4. ข้อมูลเหล่านี้ยังมีประโยชน์ต่อผู้ปกครองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา เพื่อหาวิธีการปลูกฝังทัศนคติการเป็นพลเมืองดี
5. เพื่อเป็นแนวทางแก่นักศึกษาและผู้สนใจจะค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย